

Samen zijn wij de gemeente

D66 Kaag & Braassem

Verkiezingsprogramma 2022-2026

Inhoudsopgave

Voorwoord Nick van Egmond	3
1 - Lokaal bestuur: samen zijn wij de gemeente.....	4
2 - Wonen in een groene en gezonde leefomgeving.....	7
3 - Lokale economie en werk	10
4 - Zorg voor elkaar: het sociaal domein	12
5 - Energietransitie.....	14
6 - Onderwijs	17
7 - Sport en bewegen	18
8 - Kunst en cultuur.....	19
9 - Verkeer en mobiliteit.....	20
10 - Veiligheid.....	22
Bijlage - De vijf sociaalliberale richtingwijzers van D66	24
Colofon.....	25

Voorwoord Nick van Egmond

Voor u heeft u het verkiezingsprogramma van D66 Kaag & Braassem "Samen zijn wij de gemeente". Voor mij betekent dit dat de gemeente van alle inwoners is en we er samen het beste van maken. Ook de komende jaren willen we als D66 verder gaan met het betrekken van de kennis en kunde van onze inwoners bij het maken, uitvoeren en beslissen over gemeentelijke plannen. De afgelopen periodes heeft D66 zich daar in de gemeente sterk voor gemaakt.

Ik ben trots dat voor D66 wonen en samenleven centraal staat. Ook in Kaag & Braassem zit de woningmarkt op slot. We blijven ons inzetten voor meer woningen en het beter verdelen van de woningen. Dit vraagt onze onverminderde aandacht. De laatste jaren heeft D66 het voortouw genomen bij een extra impuls voor jongerenhuisvesting, maar eigenlijk is er voor alle soorten woningen meer vraag dan aanbod.

Wonen gaat verder dan alleen de beschikbaarheid van een huis. Het is ook prettig om te wonen in een mooie, groene omgeving. Recreatie biedt, naast een mooie kans om ons gebied aan anderen te laten zien, vooral de mogelijkheid om als inwoners zelf van de eigen omgeving te genieten.

De komende jaren komen verschillende uitdagingen op de gemeente af, waaronder de energietransitie. D66 maakt ambitieuze keuzes in de verduurzaming van onze gemeente. De aankomende jaren zullen we hard moeten werken aan verschillende klimaatdoelen. Hierbij is het zaak om zoveel mogelijk samen te doen, te stimuleren en het goede voorbeeld te geven.

Het opwekken van energie is een opgave voor het hele land, dus ook voor Kaag & Braassem. Wij zijn geen voorstander van het opofferen van het Groene Hart voor de energietransitie. Wel zien we de verantwoordelijkheid van elke gemeente om zijn steentje bij te dragen. Wij zetten ons in om dit regionaal op te pakken, met behoud van het Groene Hart. Echter, als de vraag voor grootschalige opwek komt, moeten we ook onze verantwoordelijkheid nemen en kijken hoe we dit het beste kunnen invullen. We kunnen onze kop niet in het zand steken en van anderen verwachten dat ze de problemen oplossen. Dit is misschien niet het meest populaire, maar wel het eerlijke verhaal.

Ook de coronacrisis is niet zomaar voorbij en zal zowel in de economie als in de samenleving langdurige gevolgen hebben. Hoe ziet ons nieuwe normaal eruit? Hoe zorgen we ervoor dat we elkaar weer kunnen ontmoeten en weer nieuwe dingen kunnen ondernemen? Hier zullen we met z'n allen aan moeten werken. D66 staat daarom voor een gemeente die creatief probeert mee te denken en ruimte te geven aan ideeën en ontwikkelingen met, voor en door inwoners.

Samen zijn we de gemeente en samen maken we er iets moois van. We hebben het goed, maar blijven samen zoeken naar wat er nog beter kan.

Doet u met ons mee?

Nick van Egmond

Lijsttrekker D66 Kaag en Braassem

1 - Lokaal bestuur: samen zijn wij de gemeente

Wat is het doel van D66?

Inwoners hebben zoveel mogelijk invloed op het lokale bestuur.

Het is voor veel Nederlanders niet duidelijk wat de gemeenteraad en het college precies doen en welke taken de gemeente uitvoert. Terwijl het takenpakket van gemeenten groeit, daalt het vertrouwen van Nederlanders in hun bestuurders. D66 wil daar verandering in brengen. Wij streven ernaar dat inwoners zich actief onderdeel voelen van de gemeente. Want de gemeente, dat zijn we samen!

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Het gemeentebestuur is er voor de inwoners,
- Besluiten in de gemeente worden op een open en transparante manier genomen,
- Regionale samenwerking
- Gezonde financiën

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Het gemeentebestuur is er voor de inwoners, niet andersom

D66 wil dat nieuwe ontwikkelingen in Kaag & Braassem zo veel mogelijk vanuit de inwoners komen. De gemeente kan hierbij ondersteunen, maar de noodzaak komt van de bewoners. Burgemeester en wethouders moeten dus samen met de gemeenschap gaan besturen. Inwoners kennen hun buurt het beste en weten wat er nodig is. Bij het maken van beleid willen wij van deze kennis gebruik maken.

Wij willen:

1. Meer aandacht voor initiatieven van inwoners
  - a. Daarom ontwikkelen we de 'groene golf-ambtenaar', die inwoners en ondernemers van begin tot eind begeleidt in gemeentelijke procedures, door inwoners beter te helpen om hun initiatieven tot stand te brengen en hen te blijven betrekken bij het vervolg
  - b. Eén duidelijk contactpunt waar inwoners terecht kunnen met hun plannen
2. Heldere communicatie bij het betrekken van bewoners bij besluitvorming. Het moet daarbij duidelijk zijn welke rol en inspraak er wanneer van bewoners wordt verwacht. Bijvoorbeeld: bij een nieuwe wijk inventariseren of er meer behoefte is aan groen of aan speelgelegenheden
3. Dat inwoners directe inspraak krijgen op de besteding van budget, door middel van burgerbegrotingen en wijkbegrotingen
4. Dat bewoners die de komende jaren in Kaag & Braassem komen wonen ook laagdrempelig bij de gemeente terecht kunnen met hun plannen en ideeën, bijvoorbeeld door eenvoudig een raadsvoorstel in te kunnen dienen. Als zij hiervoor 100 handtekeningen verzamelen is de gemeenteraad verplicht dit in behandeling te nemen
5. Dat inwoners laagdrempelig amendementen kunnen indienen op voorstellen in de gemeenteraad. Dit maakt dat inwoners niet alleen voor of tegen kunnen zijn, maar ook alternatieven kunnen aanleveren die de gemeenteraad moet behandelen

6. Werken met de omgekeerde *"right to challenge"*. Hierbij wordt inzichtelijk gemaakt welke taken de gemeente uitvoert en welke middelen daarmee gemoeid zijn, waarna we inwoners vragen of zij dit misschien beter, slimmer, goedkoper of anders kunnen, of dat de gemeente de taken zelf mag blijven doen
7. Ruime openingstijden van het gemeentehuis, ook 's avonds en in het weekend. Hierbij willen wij ook gebruik maken van digitale mogelijkheden, zoals videobellen
8. Een gemeenteapp met daarin onder andere:
  - Praktische informatie (bijv. hondenuitlaatplekken)
  - De mogelijkheid bewoners laagdrempelig om hun mening te vragen
  - De mogelijkheid besluitvorming openbaar te maken

Open en transparante besluitvorming

Een goed bestuur is transparant en controleerbaar. Het college wordt gecontroleerd door de gemeenteraad, maar ook anderen spelen daarbij ook een belangrijke rol, zoals lokale media.

Wij willen:

1. Dat het college zorgt voor een goede informatievoorziening naar inwoners (op taalniveau B1) maar ook naar de lokale media
2. Dat inwoners ook de mogelijkheid hebben om gemeente-informatie op papier te krijgen, mogelijk via de bibliotheken of afhaalpunten in de dorpen
3. Dat bestuurders, raadsleden en ambtenaren zich bewust zijn van mogelijke belangenconflicten en de schijn daarvan vermijden. Mogelijke belangenconflicten moeten op voorhand worden gemeld en bestuurders zijn altijd aanspreekbaar op mogelijke belangenconflicten of ontoelaatbaar gedrag. Daarvoor is een duidelijk integriteitsbeleid en een sterke klokkenluidersregeling nodig

Regionale samenwerking

Een sterk bestuur stapt over politieke tegenstellingen en grenzen heen, ook als samenwerking met andere gemeenten nodig is. Samenwerking is vaak effectief en onvermijdelijk, maar afspraken moeten wel democratisch zijn gemaakt en controleerbaar zijn.

Wij willen:

1. Dat de gemeente Kaag & Braassem zelfstandig blijft
2. Samenwerken met andere plattelandsgemeenten, waarbij regelmatig wordt geëvalueerd of de samenwerking zijn (oorspronkelijke) doel en het lokale belang nog dient. De gemeenteraad moet samenwerkingsverbanden kunnen controleren. Deze afspraken moeten in de regel publiek zijn
3. Uitbreiding van de ondersteuning van de gemeenteraad, omdat het takenpakket te groot dreigt te worden door regionale samenwerking en decentralisatie

Gezonde financiën

D66 is de partij van betrouwbare en transparante financiën. Houdbare overheidsfinanciën gaan over de keuze om geen geld op te maken dat je niet hebt. Om geen mooi weer te spelen, terwijl je de consequenties van je keuzes niet laat zien. Om je geen risico's op de hals te halen die je niet aankunt.

Wij willen:

1. Transparante gemeentefinanciën, waarbij inwoners kunnen zien waaraan hun belastinggeld wordt besteed. Doelen moeten helder worden omschreven en activiteiten om de doelen te behalen moeten meetbaar zijn

2. Financieel beleid samen mét de inwoners maken. We willen dat bewoners, bedrijven en organisaties direct worden betrokken bij het (financieel) beleid (bijvoorbeeld door burger- wijkbegrotingen). Ook bezuinigingen worden in samenspraak ingevuld
3. Tegenvallers niet opvangen door stijging van lokale lasten. Inwoners mogen een lokaal belastingtarief verwachten dat past bij de voorzieningen die Kaag & Braassem biedt. Bij financiële tegenvallers moet in eerste instantie worden gekeken naar de oorzaken van de tegenvallers, mogelijkheden om efficiënter te werken en naar andere hervormingen en bezuinigingen.
4. Een vast percentage van de extra WOZ-som beschikbaar stellen voor ontwikkeling en beheer van groen. De komende jaren worden er meer huizen gebouwd in Kaag en Braassem. Dit zorgt voor een hogere som aan WOZ. Dit moet zijn beslag krijgen in de OZB.
5. De milieustraat op afspraak laten werken, waardoor personeel een stuk efficiënter kan worden ingezet. Om te bevorderen dat inwoners vooraf een afspraak maken voor het inleveren van afval, wil D66 dat de eerste 1 m2 de komende jaren gratis is voor iedereen met een afspraak.

2 - Wonen in een groene en gezonde leefomgeving

Wat is het doel van D66?

Iedereen heeft de ruimte om te wonen en te leven in een gezonde en groene leefomgeving.

De politieke keuzes van nu over de inrichting van de ruimte beïnvloeden ook de leefomgeving van onze kinderen en kleinkinderen. Daarom hebben wij duidelijke ideeën over wat voor soort samenleving we willen. D66 wil een duurzame toekomst in een sociale samenleving, waarin mensen met elkaar verbonden zijn. We gaan tweedeling in de samenleving tegen, ook in de ruimtelijke keuzes die we maken.

Kaag & Braassem heeft een rijk verenigingsleven. De vele vrijwilligers die het mogelijk maken dat inwoners in verenigingsverband sporten en met kunst en cultuur bezig zijn, zijn enorm waardevol. De vereniging is een ontmoetingsplaats voor jong en oud en voor mensen met een verschillende achtergrond.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Een passende woning voor elke levensfase
- Een groene en gezonde leefomgeving voor iedereen
- Minder hinder van Schiphol

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Een passende woning voor elke levensfase

Ons doel is dat iedereen in iedere levensfase een passende woning kan vinden, óók toekomstige inwoners. We sturen op bouwprojecten die bijdragen aan de woningbehoefte in de (lokale) samenleving.

Wij willen:

1. Nieuwe huizen zoveel mogelijk binnen de bebouwde kom bouwen. Hierdoor versterken we de dorpskernen en behouden we de mogelijkheid om het landschap te beschermen en te investeren in de uitbreiding van de natuur
2. Afspraken maken met projectontwikkelaars en woningcorporaties om meer betaalbare woningen te bouwen; 25% van alle woningen moeten sociale huurwoningen zijn, 5% sociale koopwoningen en 40% middenhuur en -koop. We willen overheveling voorkomen
3. Meer huizen bouwen voor één- en tweepersoonshuishoudens. Voor jongeren, stellen zonder kinderen, alleenstaande ouders, singles en senioren
4. Eigen initiatief voor woningen en groepswoonvormen ondersteunen en faciliteren
5. Doorstroming stimuleren waardoor scheefwonen wordt tegengegaan en voor iedereen een passende woning beschikbaar komt
6. Een versnellingsplan om te zorgen dat wooninitiatieven sneller tot stand kunnen komen, waarbij inwoners vanaf het begin betrokken worden – projectontwikkelaars en woningcorporaties hebben hierbij een participatieverplichting

7. Creatieve oplossingen voor de woningnood stimuleren, zoals meer mogelijkheden voor transformatie van bestaande gebouwen naar woningen en tijdelijke woningen als buffer, bijvoorbeeld *tiny houses* en containerwoningen
8. (Lokale) ondernemers stimuleren om goedkope huurwoningen voor starters en ouderen te realiseren in de private sector. We maken hier afspraken over en geven een uitzondering op de percentageregels
9. De mogelijkheid om woningen te splitsen, waarbij de gemeente de leges betaalt
10. Hoogbouw toestaan mits deze past bij de locatie
11. Een actiever grondbeleid. We doen dit voorzichtig en kleinschalig om woningbouw voor specifieke doelgroepen, jongeren/ouderen mogelijk te maken
12. Dat de omgevingsvisie wordt ontwikkeld in samenspraak met buurgemeenten en de provincie, want kwaliteit ontstaat door samenwerking

Een groene en gezonde leefomgeving

Iedereen heeft recht op een veilige, groene en gezonde leefomgeving die uitnodigt tot bewegen, ontspannen en ontmoeten. We willen voor iedereen een plek om te wonen en te werken, maar ook voor iedereen een plek om te ontspannen. Dit geeft soms wrijving. D66 maakt expliciet onderscheid tussen intensief beheerd openbaar groen (gazon, perken en parken), agrarisch groen (weilanden en akkers) en (semi)natuurlijk groen (natuur).

Wij willen:

1. Geen natuur meer opofferen en wel nieuwe natuurgebieden aanleggen. Wanneer natuur toch sneuvelt willen wij dat dit gecompenseerd wordt
2. Natuurbeheer door agrariërs en particuliere grondeigenaren bevorderen
3. De biodiversiteit bevorderen door het aanleggen van meer *tiny forests*, bijensnelwegen, natuurvriendelijke oevers en het kleurkeurmaabeleid
4. De ecologische hoofdstructuur (Natuur Netwerk Nederland) in Kaag & Braassem versterken door meer gebieden te bestemmen als natuur
5. Een gemeentevisie op het natuurbeleid
6. Dat voor elke boom die door de gemeente wordt gekapt een nieuwe boom wordt geplant of dat de opname van CO₂ op een andere manier wordt gecompenseerd
7. Meer groen in de openbare ruimte, met minstens 45 m² openbaar groen per nieuwgebouwde woning. We willen stijgen in de ranking van groenste gemeente van Nederland
8. Wij willen het rijke verenigingsleven in Kaag & Braassem behouden.

Minder hinder van Schiphol

D66 Kaag & Braassem zet zich samen met de regio actief in voor een nieuwe, frisse en eigentijdse blik op de toekomst van Schiphol. Een toekomst waarin het belang dat inwoners hebben bij voldoende nachtrust en een gezonde en schone leefomgeving aandacht krijgt.

Wij willen:

1. Geen tweede Kaagbaan
2. Afbouw van het aantal nachtvluchten: in stappen terug naar 0
3. Een stop op het gebruik van het 'aantal gehinderden' als maat voor beoordeling van geluidhinder
4. Ontwikkeling van een fijnmazig, betrouwbaar meetnetwerk
5. Verbetering van de kwaliteit van geluidberekeningen
6. Geen vastlegging van een toegestaan maximumaantal vluchten vóóordat deze aangescherpte normen zijn vastgesteld. Het maximaal aantal toegestane vluchten moet volgen uit de nieuwe normen en mag niet vooruitlopend daarop worden vergund

7. Dat de luchtvaart als 'normale sector' binnen het Klimaatakkoord en binnen de regelgeving van de Omgevingswet wordt gebracht. Een uitzonderingspositie is niet meer van deze tijd

3 - Lokale economie en werk

Wat is het doel van D66?

Een gunstig vestigings- en ondernemersklimaat, zodat iedereen kan werken op een plek waar zij maatschappelijke waarde en eigenwaarde ervaren.

Ondernemers zorgen voor werkgelegenheid en bieden mensen de mogelijkheid om een bijdrage te leveren aan de samenleving. D66 wil dat Kaag & Braassem een aantrekkelijk vestigings- en ondernemersklimaat heeft. We vertrouwen daarnaast op de eigen kracht van mensen. Zij komen onderling vaak tot betere, efficiëntere en rechtvaardigere oplossingen dan de overheid. De gemeente stelt kaders die ruimte scheppen voor ondernemers.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Ruimte voor ondernemen en innoveren, met minder regels
- Een eerlijke kans op werk voor iedereen, waarbij we eerst oog hebben voor de mens en dan pas voor de regels
- Samenwerken met andere gemeenten en instanties in de regio
- Ruimte voor recreatie

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Ruimte voor ondernemen en innoveren

D66 wil ruimte voor particulier initiatief en ondernemerschap. Ideeën voor handel en bedrijvigheid willen we stimuleren. De regels voor ondernemers moeten eenvoudig, begrijpelijk en uitvoerbaar zijn. Startende en duurzame ondernemers krijgen van ons extra steun. Innovatie kan bijdragen aan oplossingen voor maatschappelijke problemen. Daarom ondersteunen wij inwoners en ondernemers die deze oplossingen ontwikkelen.

Wij willen:

1. Minder regels: elke regel moet zijn (oorspronkelijke) doel dienen
2. Waar mogelijk een meldingsplicht in plaats van vergunningsplicht
3. Dat werkzaamheden in de openbare ruimte worden uitgevoerd na goed overleg en communicatie met ondernemers en inwoners
4. Ondernemers de ruimte geven voor functievermenging
5. Ruimte voor toekomstbestendige glastuinbouw op de aangewezen plekken
6. Doorgaan met het, in samenwerking met bewoners en ondernemers, doorontwikkelen van het gebied Floraweg-Geestweg in Roelofarendsveen naar een toekomstbestendig transformatiegebied

Eerlijke kans op werk voor iedereen

D66 wil dat iedereen de kans krijgt op zijn eigen manier en naar eigen vermogen bij te dragen aan onze gemeente. Werk biedt mensen de mogelijkheid om zich te ontplooien, leidt tot zelfredzaamheid en draagt bij aan geluk. We helpen mensen die structureel weinig kansen krijgen om een baan te vinden die bij hen past.

Wij willen:

1. Mensen met een uitkering helpen om zo snel mogelijk weer betaald werk te vinden, door goede samenwerking met het UWV, sociale werkplaatsen, uitzendbureaus en bedrijven
2. Mensen met een uitkering stimuleren om vrijwilligerswerk te doen, een opleiding te volgen of een onderneming op te zetten, zonder dat dit direct invloed heeft op de hoogte van de uitkering. Ook als hiervoor buiten de lijntjes moet worden gekleurd en bijvoorbeeld niet-reguliere kosten moeten worden vergoed die bijdragen aan de mogelijkheid tot betaald werk

Regionaal samenwerken

D66 is ervan overtuigd dat iedereen beter wordt van samenwerking, bijvoorbeeld op het gebied van innovatie, detailhandel en vestigingsklimaat. Veel mensen werken in een andere gemeente en voor faciliteiten zoals een goede infrastructuur moeten we samenwerken met andere gemeenten en de provincie.

Wij willen:

1. Samenwerken bij gebiedspromotie, om werknemers, bedrijven en toeristen naar het gebied te trekken
2. Samenwerken op het gebied van subsidies
3. Samenwerkingen tussen scholen en bedrijven stimuleren

Ruimte voor recreatie

Onze gemeente heeft de recreant veel te bieden, met een open landschap en veel water. Recreatieve initiatieven stimuleren de werkgelegenheid in onze dorpen.

Wij willen:

1. Recreatieve ontwikkelingen stimuleren die aansluiten bij de cultuurhistorische geschiedenis en de landschappelijke waarden van Kaag & Braassem
2. Vooral de water- en natuurrecreatie bevorderen
3. Het huidige beleid van kleinschalige recreatieve voorzieningen bij bestaande bebouwing voortzetten
4. Recreatiewoningen toestaan die maximaal 60 m² groot zijn
5. Toiletten in de openbare ruimte en kleedruimtes bij openbare zwemplekken. Bij de lopende ontwikkeling van een zwemstrandje willen wij ook ruimte bieden aan kleinschalige horeca
6. Samenwerken met andere recreatie-initiatieven in de regio

4 - Zorg voor elkaar: het sociaal domein

Wat is het doel van D66?

Goede zorg op maat, met bijzondere aandacht voor gezondheid en voorkomen van ziekte.

D66 wil dat iedereen een gelijke kans heeft om mee te doen in de samenleving. We stimuleren zelfredzaamheid, maar bieden laagdrempelige ondersteuning waar nodig. We willen inwoners en professionals actief betrekken bij en goed en begrijpelijk informeren over alle regelingen in het sociale domein.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Aandacht voor de gezondheid van inwoners, met de nadruk op het voorkomen van ziekte: van nazorg naar voorzorg
- Zorg en ondersteuning is bereikbaar voor iedereen die daar behoefte aan heeft, waarbij we vertrouwen op de kracht van inwoners en professionals
- Een veilige omgeving voor alle kinderen om op te groeien en hun talenten te ontwikkelen
- Aandacht voor armoedebestrijding, werk en inkomen als basis voor het welzijn van inwoners

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Van nazorg naar voorzorg

Voorkomen is beter dan genezen. Daarom willen we investeren in bewezen, effectieve preventie. We gaan 'van nazorg naar voorzorg', door de aandacht te verschuiven van het oplossen naar het voorkomen van gezondheidsproblemen.

Wij willen:

1. Inwoners ondersteunen met initiatieven die de gezondheid bevorderen
2. Jongeren voorlichten over ongezond en risicovol gedrag, met name alcohol- en drugsgebruik en overgewicht
3. Investeren in sport en bewegen, zowel voor jongeren als voor volwassenen (zie Talentontwikkeling: Sport en bewegen)

Zorg en ondersteuning voor iedereen die daar behoefte aan heeft

We zijn samen verantwoordelijk voor de ondersteuning van mensen die dat nodig hebben.

Wij willen:

1. Laagdrempelige toegang tot zorg en ondersteuning, met duidelijke aanspreekpunten, goede informatie over de mogelijkheden en simpele indicatieprocedures
2. Mantelzorgers adequaat ondersteunen om overbelasting te voorkomen
3. Initiatieven stimuleren gericht op het langer thuis laten wonen van ouderen, met waar nodig huishoudelijke ondersteuning
4. Nieuwe technologieën gebruiken om mensen langer zelfstandigheid te bieden en het contact met hun netwerk te verbeteren
5. Een ombudsfunctie waar inwoners terecht kunnen als ze problemen hebben met de gemeente

6. Ervoor zorgen dat openbare gebouwen en informatie van de gemeente toegankelijk zijn voor mensen met een beperking

Een veilige omgeving

Alle kinderen verdienen het om gezond en veilig op te groeien en hun talenten te ontwikkelen. Waar nodig bieden we zorg en ondersteuning dichtbij.

Wij willen:

1. In crisissituaties binnen 24 uur ingrijpen. De toegang tot crisishulp is helder en er wordt zo snel mogelijk een regisseur benoemd
2. Uithuisplaatsingen moeten als het kan zo veel mogelijk worden vermeden, maar wanneer ze nodig zijn, moeten ze snel geregeld worden
3. Effectieve regionale samenwerking voor (specialistische) zorg die niet op gemeentelijk niveau kan worden geboden

Aandacht voor armoedebestrijding, werk en inkomen

We willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in de maatschappij. We kijken daarbij naar wat iemand kan en dragen bij aan de zelfstandigheid en ontwikkeling van de inwoners. Het armoedebeleid moet als belangrijkste doel hebben om de oorzaken van armoede aan te pakken. Hierbij moet de menselijke maat altijd leidend zijn.

Wij willen:

1. De ruimte in de Participatiewet benutten
  - a. Inwoners met een bijstandsuitkering helpen om een arbeidsritme op te bouwen, door proefplaatsingen, parttime of tijdelijk werk te stimuleren
  - b. Een maandelijkse toelage voor structureel vrijwilligerswerk toestaan, van maximaal €150,- per maand
  - c. De regelingen zo veel mogelijk vereenvoudigen, zodat ze begrijpelijk en toegankelijk zijn voor hen die er gebruik van (mogen) maken
  - d. Armoedeval voorkomen, bijvoorbeeld door werken met behoud van uitkering tijdelijk toe te staan of ontheffing te verlenen voor gemeentelijke belastingen
2. Intensief samenwerken met het UWV om te voorkomen dat mensen met een WW-uitkering in de bijstand raken
3. Dat noodfondsen samenwerken met de bijstand om het vangnet voor bijstandsgerechtigden te verbreden
4. Speciale aandacht voor jeugdwerkloosheid, waarbij we werkzoekenden ondersteunen om bijvoorbeeld via vrijwilligerswerk relevante werkervaring op te doen
5. Samenwerken met onderwijsinstellingen en taalinstututen behouden om de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt te verbeteren
6. Snelle en proactieve hulp bij schuldproblematiek, zodat verslechtering van de situatie wordt voorkomen
7. Meer aandacht voor verborgen armoede, vooral in gezinnen met kinderen
8. Praktische ondersteuning voor inwoners die dat nodig hebben
  - a. Alle onderdelen van het kindpakket proactief inzetten bij inwoners die voor één onderdeel bij de gemeente komen
  - b. Een sportpakket voor volwassenen
  - c. Een fietsvergoeding en/of busabonnement, om deelname aan de samenleving te stimuleren

5 - Energietransitie

Wat is het doel van D66?

We stappen samen over naar duurzame energie, zo snel mogelijk.

Het schoner, groener en gezonder maken van onze maatschappij is een uitdaging waar we met elkaar middenin zitten. Samen zijn we bezig om onze samenleving duurzaam in te richten. D66 is ervan overtuigd dat de transitie naar een duurzame samenleving economische kansen biedt en wil duurzaam ondernemen stimuleren. We vinden dat de gemeente het goede voorbeeld moet geven en ervoor moet zorgen dat er geen tweedeling ontstaat tussen arm en rijk.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- We lopen als gemeente zelf voorop in de energietransitie, met zonnepanelen, isolatie, warmtepompen en windenergie op gemeentegrond en -gebouwen
- We helpen inwoners om mee te doen in de energietransitie
- Bewoners praten en profiteren mee
- Investeren in verduurzaming
- Duurzaam ondernemerschap stimuleren, met aandacht voor biodiversiteit
- Duurzaam bouwen, voor een energieneutrale gemeente
- Duurzaam afvalbeleid

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Vooroplopen in de energietransitie

D66 wil dat de gemeente Kaag & Braassem energieneutraal wordt door zowel energie te besparen als duurzaam op te wekken en wil hierbij een voorloper zijn in de regio. We stimuleren de energietransitie met subsidies en voorrangsbeleid, maar stellen ook normen en nemen CO₂-uitstoot mee als criterium in aanbestedingen.

Wij willen:

1. Dat Kaag & Braassem het regionaal opgestelde plan voor de energietransitie zorgvuldig implementeert
2. Dat Kaag & Braassem het goede voorbeeld geeft:
  - a. Gemeentegebouwen zijn energieneutraal
  - b. Bij vervanging van gemeenteauto's elektrische auto's aanschaffen
  - c. Alleen groene energie inkopen
3. Dat regels die verduurzaming in de weg staan, worden geschrapt
4. In de openbare ruimte kijken naar het plaatsen van lantaarnpalen met zonnepanelen
5. Waar mogelijk parkeerplaatsen met zonnepanelen, zodat de ruimte efficiënt wordt gebruikt

Inwoners helpen om mee te doen

D66 wil dat iedereen mee kan doen in de energietransitie. We willen bewoners hier dan ook zo veel mogelijk mee ondersteunen.

Wij willen:

1. Inwoners zo veel mogelijk verleiden om hun huizen te verduurzamen
2. De energiecoach behouden
3. Geen leges voor duurzaamheidsverbouwingen
4. De duurzaamheidslening uitbreiden maar ook andere initiatieven verwelkomen, zoals het 'woningabonnement' voor bewoners van een huurhuis
5. Dat Kaag & Braassem het gebruik van elektrische auto's (maar ook andere voertuigen, zoals scooters, boten) stimuleert door het beschikbaar stellen van voldoende laadplekken met vergunningen. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheid van autoladen via lantaarnpalen
6. Autodelen stimuleren, waarbij we streven naar minimaal één deelauto in elk dorp

Bewoners praten en profiteren mee

De energietransitie wordt door inwoners soms ervaren als een ver van hun bed show, waarover boven hun hoofd wordt beslist. Dit terwijl de energietransitie een uitdaging is voor ons allemaal, die ook kansen biedt. D66 wil dan ook dat alle bewoners meedoen in en meeprofiteren van de energietransitie.

Wij willen samenwerken:

1. De oprichting van energiecoöperaties stimuleren
2. Inwoners en ondernemers kunnen financieel meeprofiteren door als investeerders mede-eigenaar te worden van bijvoorbeeld een windmolen of zonnepark

Wij willen verantwoord omgaan met water en groen:

3. Groene initiatieven van bewoners stimuleren
4. Ideeën van wijkbewoners meenemen in plannen voor vergroening
5. Verstening van tuinen tegengaan
6. Regenwater zo veel mogelijk direct afvoeren naar sloten

Investeren in verduurzaming

D66 wil op een verantwoorde en doordachte manier omgaan met de verantwoordelijkheid van de gemeente Kaag & Braassem in de energietransitie.

Wij willen:

1. Het advies van PARK (Provinciale Adviseurs Ruimtelijke Kwaliteit) volgen, waarbij het Groene Hart vrij blijft van grootschalige energie-opwek
2. Als windmolens toch nodig zijn in onze gemeente dan stellen wij harde voorwaarden aan de plaatsing daarvan: geen overlast of hinder voor onze inwoners, ook niet bij plaatsing langs de HSL/A4, de N11 en de N207
3. Het plaatsen van zonnepanelen op daken en langs (snel)wegen (indien mogelijk verwerkt in een geluidscherm) stimuleren en openstaan voor zonneparken op percelen met een agrarische bestemming
4. Afspraken met woningcorporaties vastleggen om hun vastgoed energieneutraal te maken
5. Bij nieuw af te sluiten contracten worden energiezuinige en zo veel mogelijk energieneutrale woningen gebouwd. Waar mogelijk worden bestaande contracten aangepast

Duurzaam ondernemerschap

We willen zuinig zijn op ons open landschap en op een duurzame, rendabele manier voedsel verbouwen. Dit vraagt om innovatieve oplossingen en een gemeente die ondernemers de ruimte en kansen geeft om deze oplossingen te

ontwikkelen. D66 vindt biodiversiteit belangrijk en is daarbij voorstander van duurzame initiatieven zoals het Land van Ons.

Wij willen:

1. Duurzaam, groen en energieneutraal ondernemerschap stimuleren
2. Agrarische ondernemers de mogelijkheid geven om een bijdrage te leveren aan landschap, natuur en biodiversiteit. We stimuleren de kringloop- en natuurinclusieve landbouw: boeren voor natuur

Duurzaam bouwen

D66 wil dat Kaag & Braassem zo snel mogelijk energieneutraal wordt. Om dat te bereiken moeten we nu beginnen, ook in de bouw.

Wij willen:

1. Dat er alleen nog maar nul-op-de-meter woningen worden gerealiseerd
2. Alle bestaande woningen verduurzamen, door woningcorporaties de opdracht te geven hun woningvoorraad te verduurzamen en duurzame initiatieven van particulieren te stimuleren

Duurzaam afvalbeleid

D66 wil dat ook het afvalbeleid bijdraagt aan de duurzaamheidsdoelstellingen. We werken verder met de ontwikkeling van Afval naar grondstof en ontwikkelen het diftarsysteem (waarbij per huishouden wordt geregistreerd hoeveel en wat voor soort afval wordt aangeboden) door tot omgekeerd inzamelen.

Wij willen:

1. Omgekeerd inzamelen, waarbij het restafval wordt gescheiden in een nascheidingsinstallatie
2. Bij het afvalbrengrstation de mogelijkheid aanbieden om de eerste kuub afval gratis aan te leveren
3. Dat de extra opbrengsten van het ophalen van oud papier terechtkomen bij de verenigingen die het ophalen

6 - Onderwijs

Wat is het doel van D66?

Ieder kind krijgt gelijke kansen om zich naar eigen capaciteiten te kunnen ontwikkelen, ongeacht waar zijn of haar wieg staat.

Onderwijs is de belangrijkste factor voor gelijke kansen en persoonlijke ontwikkeling. Dat begint dicht bij huis, op de basisschool en in het voortgezet onderwijs. Daar wordt de basis gelegd. Daarom maakt D66 zich hard voor het beste onderwijs met eerlijke kansen voor iedereen.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Kinderopvang en basisschool op één locatie, met toegang tot opvang voor elk kind
- Een rijke schooldag, met buitenschoolse activiteiten (muziekles, sport, etc.), cultuuronderwijs en muziek in de klas, meer gymonderwijs en het doelgericht aanpakken van leerachterstanden

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Kinderopvang en basisschool op één locatie

D66 wil dat alle kinderen meedoen en zich breed ontwikkelen. Daarom zijn we voor brede scholen die niet alleen goed onderwijs, maar ook kinderopvang, voorschoolse educatie, buitenschoolse opvang, sport en cultuur aanbieden. Door dit brede aanbod kan de school inspelen op de individuele behoeften van een kind, talenten stimuleren en achterstanden tijdig signaleren. Een brede school is daarnaast een ontmoetingsplaats in het dorp, waar mensen bij elkaar komen.

Wij willen:

1. Integrale kindcentra (IKC's) realiseren in dorpen met een bestaande basisschool, zodat de school als ontmoetingsplek niet verloren gaat en de dorpen aantrekkelijk blijven voor (nieuwe) inwoners
2. Voor- en vroegschoolse opvang voor kinderen met een achterstand, zonder kosten voor ouders/verzorgers behouden
3. Peuteropvang voor iedereen toegankelijk houden, met een inkomensafhankelijke bijdrage
4. Een veilige, duurzame, energieneutrale leeromgeving voor alle kinderen
5. Dat onze (jeugd)zorg aansluit op het passend onderwijs, zodat het individuele kind de beste begeleiding krijgt
6. Een ambitieuze onderwijsagenda uitwerken, met goede samenwerking tussen schoolbesturen, onderwijzend personeel, ondersteuners en kernteam

Een rijke schooldag

D66 wil dat kinderen gestimuleerd worden om hun talenten te ontdekken. Een rijke schooldag, met buitenschoolse activiteiten (muziekles, sport, etc.), cultuuronderwijs en muziek in de klas, meer gymonderwijs en het doelgericht aanpakken van leerachterstanden, draagt hieraan bij.

Wij willen:

1. Vakleerkrachten voor specifieke vakken, zoals lichamelijke opvoeding, muziek en handvaardigheid
2. Schooltuinen en groene schoolpleinen, waar kinderen zich kunnen verwonderen en kunnen ontdekken

7 - Sport en bewegen

Wat is het doel van D66?

Gezonde inwoners

Sporten is een uitlaatklep, brengt plezier, is goed voor de gezondheid en zorgt voor verbroedering en verbinding.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Sport en bewegen bevorderen: gezonde inwoners hebben minder zorg nodig

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Sport en bewegen bevorderen

D66 wil sport en bewegen bevorderen door de openbare ruimte aantrekkelijk in te richten, sporten en bewegen op school te bevorderen, minder actieve groepen in de samenleving te stimuleren en (on)georganiseerde en commerciële sport te faciliteren. De gemeente is medeverantwoordelijk voor de realisatie en instandhouding van sportaccommodaties zoals sporthallen en zwembaden. Het beheer en de exploitatie ervan kan niet alléén worden overgelaten aan welwillende vrijwilligers.

Wij willen:

1. Sporten en bewegen bevorderen voor iedereen: kinderen, jongeren, volwassenen en senioren
Om dit te bereiken willen we:
  - a. Sporten en bewegen in de openbare ruimte stimuleren met veilig en schoon openbaar groen om in te spelen en te sporten
  - b. Meer aantrekkelijke plekken voor kinderen om veilig buiten te kunnen spelen, zoals skateplekken, basketbalpleintjes en speelplaatsen, en voor ouderen plekken om buiten te kunnen bewegen
  - c. De fiets-, wandel-, en ruitersporen uitbreiden
  - d. Dat Kaag & Braassem bij het sluiten van overeenkomsten met projectontwikkelaars, woningbouwcoöperaties en andere actoren bij nieuwbouw en ruimtelijke inrichting, afspraken maakt die bijdragen aan een 'groene en beweegvriendelijke omgeving die uitnodigt tot actief bewegen
  - e. De twee zwembaden, de Tweesprong en de Kleine Oase, in onze gemeente behouden.
2. Sporten en bewegen voor alle kinderen bevorderen via het onderwijs. Daardoor worden alle kinderen bereikt, zowel tijdens als buiten schooltijd.
Om dit te bereiken willen we:
  - a. Vakleerkrachten voor het bewegingsonderwijs op de basisschool behouden
  - b. Een vergoeding voor sportactiviteiten behouden in de kindpakketten van Kaag & Braassem
  - c. Initiatieven zoals "Kies je Sport" stimuleren
3. Multifunctionaliteit bij nieuwbouw van accommodaties, waardoor blijvend aan de veranderende vraag van de inwoners kan worden voldaan

8 - Kunst en cultuur

Wat is het doel van D66?

Kunst en cultuur voor iedereen!

Kunst en cultuur dragen bij aan het gezicht van onze gemeente. Ze maken Kaag & Braassem aantrekkelijk om in te wonen, werken en ondernemen en te bezoeken. Daarnaast brengt kunst en cultuur mensen met elkaar in contact, waardoor zij zich verbonden voelen met hun gemeente. Dit past bij onze bredere visie: samen zijn wij de gemeente.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Meer ruimte voor kunst en cultuur

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Meer ruimte voor kunst en cultuur

D66 wil dat ieder kind kennismaakt met cultuur en dat alle inwoners toegang hebben tot kunst en cultuur. Een goed cultuurbeleid biedt kansen voor de recreatie en economie van Kaag & Braassem. Kunst en cultuur maken een gemeente aantrekkelijk om te wonen, recreëren, werken en ondernemen.

Wij willen:

1. Cultuuronderwijs op scholen, door cultuureducatie te subsidiëren
2. Een vergoeding voor culturele activiteiten behouden in de kindpakketten van Kaag & Braassem
3. Organisatie van festivals in onze gemeente faciliteren, om inwoners op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met kunst en cultuur
4. Een kunstcommissie die Kaag & Braassem adviseert over kunst in de buitenruimte
5. Samenwerking tussen overheid, ondernemers en inwoners om de bestaande culturele voorzieningen te behouden en te versterken
6. Een vergoeding behouden voor verenigingen en instellingen voor het bijdragen aan het realiseren van maatschappelijke doelstellingen
7. Een integrale gemeentelijke cultuurnota

9 - Verkeer en mobiliteit

Wat is het doel van D66? Zorgen voor schoon en efficiënt vervoer

Zelf kunnen kiezen waar je naartoe gaat en op welke manier levert een belangrijke bijdrage aan onze individuele vrijheid. Maar deze keuzes hebben ook consequenties voor andere mensen en onze leefomgeving. Auto's stoten fijnstof uit en op de plek van een geparkeerde auto kan geen speelplek of boom staan. D66 wil keuzes maken die zo min mogelijk negatieve bijeffecten hebben. Zo krijgt iedereen de kans om zich makkelijk, snel, schoon en veilig te verplaatsen.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Schone en veilige mobiliteit stimuleren
- Efficiënt openbaar vervoer

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Schone en veilige mobiliteit stimuleren

Wij willen:

1. Goed verlichte trottoirs die overall zonder obstakels bruikbaar zijn voor voetgangers, rolstoelen, kinderwagens en rollators
2. Olifantenpaadjes (onbedoelde afsteekpaadjes die gebruikers van fiets- en wandelpaden in de loop van de tijd zelf hebben gemaakt) erkennen en officieel en veilig maken
3. Veiligheid van wandelaars en fietsers bevorderen door overbodige palen, veeroosters en druppels te verwijderen
4. Ruimte maken voor de fiets:
  - a. Ruime en overdekte fietsenstallingen bij het OV
  - b. Veilige fietspaden binnen de bebouwde kom en aparte fietspaden buiten de bebouwde kom
  - c. Aansluiting van de driehoek Schiphol-Alphen a/d Rijn-Leiden op het landelijk netwerk snelfietsroutes, via Kaag & Braassem
5. De huidige fietspontjes behouden en onderzoeken of het aantal kan worden uitgebreid
6. Sluipverkeer tegengaan in Kaag & Braassem

Het gebruik van elektrische auto's stimuleren door voldoende openbare oplaadpunten en gereserveerde parkeerplaatsen te behouden en waar nodig uit te breiden (Zie ook: punt 5 – Energietransitie)

Efficiënt openbaar vervoer

Wij willen:

1. Het openbaar vervoer verbeteren om wijken en dorpen beter bereikbaar te houden of te maken; voor de dorpen onderling, maar zeker ook richting grote steden
2. In elke kern een OV-hub waar van 's morgens vroeg tot middernacht twee keer per uur een bus rijdt
3. De frequentie en capaciteit van het OV verruimen, zodat het OV een volwaardig alternatief wordt voor de auto
  - a. Uitbreiding van de bussneldiensten in de driehoek Schiphol-Alphen a/d Rijn-Leiden, via Kaag & Braassem

- b. Betere aansluiting van bus- en treindiensten. We kijken naar aansluitingen op Randstadrail en mogelijke metro Hoofddorp
- 4. De veerpont van Kaag behouden

10 - Veiligheid

Wat is het doel van D66?

De gemeente zorgt voor de veiligheid van haar inwoners, zodat mensen in vrijheid kunnen bewegen en keuzes maken.

Zonder veiligheid is er geen vrijheid, democratie of recht. Veiligheid is dan ook een belangrijke taak van de gemeente, maar inwoners hebben hierin zelf ook een verantwoordelijkheid.

Wat zijn de speerpunten van D66?

- Voorkomen van criminaliteit en radicalisering
- Meer aandacht voor ondermijning
- Handhaving

Wat wil D66 in 2022-2026 op deze speerpunten bereiken?

Voorkomen van criminaliteit en radicalisering

Iedereen kan een bijdrage leveren aan de veiligheid in het dorp. D66 vindt het belangrijk om de gevoelens van onrust serieus te nemen maar ons niet te laten leiden door angst.

Wij willen:

1. Buurtpreventie faciliteren, het politiekeurmerk stimuleren en initiatieven van inwoners ondersteunen
2. Dat inwoners gemakkelijk contact kunnen maken met de politie en wijkagenten samen optrekken met welzijnswerkers
3. Behoud van de wijkagent in alle kernen, zodat we kunnen blijven inspelen op lokale problemen
4. Blijvende aandacht voor alcohol- en drugsproblematiek
5. Goede samenwerking tussen gemeente, scholen, jongerenwerk, zorginstellingen, private initiatieven en de politie, met een integrale aanpak rondom een individuele jongere
6. Dat de gemeente zorgt dat de openbare ruimte netjes blijft, want een schoon dorp kent minder criminaliteit en overlast
7. Dat de gemeente haar digitale veiligheid goed op orde heeft, met gespecialiseerde medewerkers om digitale diefstal en identiteitsfraude tegen te gaan. Preventie is van groot belang.

Meer aandacht voor ondermijning

Bij ondermijnende criminaliteit wordt misbruik gemaakt van kwetsbare plekken in de samenleving, om drugs af te zetten, geld wit te wassen en dekmantels te creëren. De grenzen tussen de bovenwereld (de 'gewone' maatschappij) en de onderwereld (criminelen) vervagen. Ondermijning klinkt voor veel mensen als iets dat ver van hun bed gebeurt. Toch is dit een belangrijk onderwerp. Denk niet alleen aan criminele inmenging in de gemeentepolitiek, maar ook aan mensenhandel bij arbeidsmigranten en het werven van jongeren om als geldezels te fungeren. D66 wil strenge controles en een harde aanpak waar nodig, als maar voorkomen wordt dat vooringenomenheid een rol gaat spelen en rechtsgelijkheid onder druk komt te staan.

Wij willen:

1. Meer aandacht voor het probleem van ondermijning
2. Regionale samenwerking voor het tegengaan van georganiseerde criminaliteit
3. Zowel investeren in toezicht en handhaving als in preventie van ondermijning

Handhaving

Wanneer preventie niet heeft gewerkt is het nodig dat politie of buitengewoon opsporingsambtenaren (BOA's) handhaven. Dit vraagt om een heldere afbakening van verantwoordelijkheden en een goede samenwerking.

Wij willen:

1. Dat in het overleg tussen burgemeester, openbaar ministerie en politie (driehoeksoverleg) afspraken worden gemaakt over de inzet van de politie op prioriteiten per dorp
2. Een goede samenwerking en duidelijke verdeling van rollen en taken tussen de politie en BOA's
3. Een effectief gemeentelijk veiligheidsbeleid, waarbij we samenwerken binnen de veiligheidsregio. Goede regionale samenwerking zorgt dat lokaal de veiligheid beter kan worden gewaarborgd en is essentieel bij crisissituaties
4. Dat in onze waterrijke gemeente de politie te water meer zichtbaar wordt en vaker surveilleert
5. Een consumentenvuurwerkverbod; in plaats daarvan worden vuurwerkshows georganiseerd tijdens de jaarwisseling

Bijlage - De vijf sociaalliberale richtingwijzers van D66

De richtingwijzers van D66 zijn de waarden van waaruit onze raadsleden politieke keuzes maken. De komende jaren zullen er ongetwijfeld dilemma's spelen die in dit programma niet of slechts beperkt aan de orde komen.

Onderstaande vijf richtingwijzers zal een D66 raadslid hanteren bij politieke keuzes.

1. Vertrouw op de eigen kracht van mensen

D66 vertrouwt op de eigen kracht en ontwikkeling van mensen. Daarom zien we de toekomst met optimisme tegemoet. Mensen zijn zo creatief dat ze steeds opnieuw zelf oplossingen vinden. Wij willen dat de overheid deze kracht, vindingrijkheid en creativiteit van mensen ondersteunt en ruimte geeft. De sleutel voor verandering ligt bij mensen zelf.

2. Beloon prestatie en deel de welvaart

Mensen zijn niet gelijk, wel gelijkwaardig. Mensen zijn verschillend en wij willen dat de overheid ruimte laat voor die verschillen. Wij streven naar economische zelfstandigheid voor zoveel mogelijk mensen en vinden dat mensen die uitmuntend presteren daarvoor een beloning verdienen. Wij willen een dynamische, open samenleving waarin iedereen de ruimte krijgt om zijn eigen beslissingen te nemen en zich op zijn eigen manier te ontwikkelen. Wij vinden het vanzelfsprekend om welvaart met elkaar te delen. Wij willen dat zoveel mogelijk mensen meedoen in het maatschappelijk en economisch proces, daar worden we allemaal beter van. Voor mensen die zichzelf niet kunnen redden dragen we een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

3. Denk en handel internationaal

Samenlevingen zijn op steeds meer verschillende manieren met elkaar verbonden. Wij staan open voor de gehele wereld en sluiten niemand uit. Bij alles wat we doen, vragen we ons steeds af welke effecten dat heeft op anderen in de wereld. Wij onderkennen dat Europa steeds meer ons binnenland wordt. Internationale samenwerking en economische vooruitgang zijn de sleutels naar een wereld met minder oorlog en conflicten. Daarbij handelen we steeds pragmatisch, nuchter en op basis van feiten.

4. Streef naar een harmonieuze en duurzame samenleving

Wij benaderen de wereld om ons heen met respect en mededogen, zowel de mensen als de omgeving. De aarde is niet van ons en dus geen gebruiksartikel. We willen stoppen met het uitputten en vervuilen van onze leefomgeving. We willen dat in de discussie over natuur en milieu niet het behoud, maar de aantasting van natuur en milieu beargumenteerd wordt.

5. Koester de grondrechten en gedeelde waarden

De fundamentele waarden van onze samenleving zijn vrijheid voor en gelijkwaardigheid van ieder mens, ongeacht opvattingen, geloof, seksuele geaardheid, gerichtheid of herkomst. Lichamelijke integriteit, geweldloze oplossing van belangenconflicten en een respectvol gehanteerde vrijheid van meningsvorming en -uiting, inclusief respect voor onze democratische rechtstaat, zijn voor ons centrale, universele waarden. Wij beschermen de grondrechten van onszelf en anderen.

Colofon

Tekst en redactie

De gehele Verkiezingsprogramma commissie (Yolanda Peet-van Tol, Conny Punt, Sam Vijlbrief, Lydia Zeijlemaker, Manouche Hetzler, Nick van Egmond, Esther Loos, Kim Grootsholten) en alle anderen die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van dit programma.

Fotografie

Marianne de Blauw-Ganzevles

Contact met de afdeling

info@d66kaagenbraassem.nl

Vormgeving

Kirsti van Dam